

מפי כהן

שיעורו השבועי של

מו"ר הרב שמעון כהן שליט"א

פרקי תפילה

מוקדש לעילוי נשמתה הטהורה
של המנוחה **ג'נט בת אסתר ז"ל**

כוחה של תפילה בציבור

ראשי נרקים:

גם בשעת חורבן כוחו של הציבור גדול ♦ "לך כנוס את כל היהודים" ♦ "האספנו ואגידה לכם" ♦ עת רצון - בשעה שהציבור מתפלל ♦ תפילתו של רבי עקיבא ♦ תפילה בבית כנסת ♦ מצוות 'קדושים תהיו' נאמרה בהקהל ♦ האדם צריך להיחלץ ממשגרותיו הפרטיות ♦ לפרוץ את גבולות האנוכיות

וכן פירשו התוספות (עיין ברא"ש מגילה פרק א, א) על מה שאמרנו 'יום י"ג זמן קהילה לכל היא', שהיו נקהלים להתפלל. ובלשון זה שאמרה 'לך כנוס את כל היהודים', משמע שיכנס אותם יחד, וזה רמז מה שכתוב בפרק קמא דברכות (ח ע"א): רבי נתן אומר, מניין שאין הקדוש ברוך הוא מואס בתפילתן של רבים, שנאמר: 'הן אל כביר ולא ימאס' (איוב לו, ה), וכתוב: 'פדה בשלום נפשי מקרב לי' כו' (תהלים נה, יט), אמר הקדוש ברוך הוא: כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הציבור, מעלה אני עליו כאילו פדאני לי ולבני מבין אומות העולם".

תקופת מרדכי ואסתר היא תקופת בין השמשות, בית ראשון חרב ובית שני עדיין לא נבנה. זיכרון העבר עוד חי בקרב העם וישנה ציפייה גדולה לבנין בית המקדש מחדש. למעשה כבר התחילו העולים בעליית עזרא ונחמיה בבנין הבית השני, אלא שיצא כתב שטנה על היהודים ובנין הבית נעצר³. אסתר קוראת לבני עמה להתכנס ולהרים את דגל ה'ציבור' שהוסר עם חורבן בית ראשון, ובכך להסיר את האיום המרחף על עתידם. כשהציבור עומד בתפילה אין הקב"ה מואס בתפילתו. לציבור יש כוח מיוחד, עד כדי כך שאפילו רשעים המתפללים עם הציבור אין הקב"ה מואס בתפילתם⁴.

ממשיך המהר"ל:

"ורצה גם בזה כי השכינה הוא עם ישראל בגלות כמו שאמרנו, ואף על פי שאצלו אין שייך שעבוד חס ושלוה, מאחר שהוא

גם בשעת חורבן כוחו של הציבור גדול

בזמן הבית ערכו של הציבור וכוחו היו ברורים לכל. עיקר עבודות הקודש והמקדש היה בהקרבת 'קרבנות הציבור' - תמיד של שחר ותמיד של בין הערביים מדי יום ביומו, מוספי המועדים בשבתות וחגים, ועולות 'קיץ המזבח' המוקרבים על המזבח בכל זמן שאין קרבנות אחרים, כדי שהמזבח לא יהיה שומם. הציבור דואג להרבות כבוד שמים בעולם ומשקיע ממון רב כדי שלעבודת בית ה' לא יהיה הפסק.

כשחרב הבית, כוחו של הציבור נחל מפלה. נדמה היה כאילו למושג ה'ציבור' כבר אין ערך וחשיבות, וכל פרט חי את חייו הפרטיים לעצמו. תקנת התפילה בציבור מעלה על נס את כוחו וערכו של הציבור, ומלמדת אותנו כי גם בשעת חורבן כוחו של הציבור גדול לאין ערוך מכוחם של יחידים.

"לך כנוס את כל היהודים"

במגילת אסתר, ברגעי השיא של השבר והכאב בעקבות גזירת הכליה שנגזרה על היהודים, מבקשת אסתר ממרדכי: "לך כנוס את כל היהודים"¹, וכך מבאר המהר"ל²:

"לך כנוס את כל היהודים - דבר זה רמזה לו על התפילה שיתפללו, ובדבר זה שייך 'לך כנוס', כאשר ילכו לבית הכנסת להתפלל, ולא יתפלל כל אחד בביתו, רק תהיה תפילת ציבור.

³ ראה עזרא ד, ו.

⁴ ראה דברי ירמיהו על הרמב"ם הלכות תפילה ח, א, שדייק כך מלשון השלילה שבה השתמשו חז"ל, ובמקום לכתוב שהקב"ה מקבל את תפילת הציבור יותר מתפילת היחיד, כתבו שאין הקב"ה מואס בתפילת הרבים, וכתב: "ואמר בשל רבים אינו מואס אף כי תפילת הפושעים בתוכם ונהנים בזכות הרבים".

¹ אסתר ד, טו.

² אור חדש פרק ד.

תפילת יחיד מתקבלת לפני ה' רק לאחר יגיעה וכוונה גדולה, ובתנאי שהמתפלל זכאי וראוי לכך. אבל תפילת רבים, שערי שמים פתוחים בפניה, בלי שום בדיקה וחקירה.

עת רצון – בשעה שהציבור מתפלל

הגמרא **בברכות**⁸ מלמדת שיש ערך מיוחד לשעה שבה הציבור מתפלל, וכך דרשו חז"ל:

"מאי דכתיב 'ואני תפילתי לך ה' עת רצון' - אימתי עת רצון - בשעה שהציבור מתפלל".

מבאר **המהר"ל**⁹:

"הרי לך מבואר שה' יתברך רצונו בציבור דווקא, ורצונו הוא כאשר מתפללין על צרכיהם מה שצריך להם... ודבר זה ענין עמוק, כי אין מקטרג לציבור, במה שהם ציבור יש להם כח כללי, ובצד הכלל אין חטא, כי החטא הוא בפרטים, אבל בכללי לא שייך חטא וקטרוג, לכך הקטרוג לציבור מצד הפרט בלבד, דהיינו מה שעשו היחידים, אבל מצד הכלל אין קטרוג, ותפילת הציבור בבית הכנסת הוא מצד הציבור, ולפיכך הוא שעת רצון".

לפי **הרמב"ם**¹⁰ וראשונים נוספים¹¹, ההשגחה הפרטית "אינה אלא באישי בני האדם בלבד", והנבראים האחרים, כל מה שקורה להם הוא "על פי המקרה המוחלט", וככל שאדם צדיק יותר כך הוא מושגח יותר. ואילו לפי **גדולי המקובלים ובעלי החסידות**¹² ההשגחה הפרטית היא גם בשאר הברואים. וכך אמרו חז"ל במסכת **שבת**¹³: "יושב הקדוש ברוך הוא וזן מקרני ראמים ועד ביצי כינים".

מון הרב קוק מחדש בסוגיה זו, שהפרטים הם הופעות של הכלל, וככל שהכלל מתרומם ומגיע יותר ויותר למדרגה הראויה לו כך ההשגחה הכללית חודרת ומתגלה בפרטים¹⁴.

תפילתו של רבי עקיבא

הגמרא **בברכות**¹⁵ מספרת על מנהגו של רבי עקיבא בתפילה, וזו לשון הגמרא:

"כך היה מנהגו של רבי עקיבא, כשהיה מתפלל עם הציבור - היה מקצר ועולה, מפני טורח ציבור, וכשהיה מתפלל בינו לבין עצמו -

יתברך עם ישראל וישראל הם בגלות, הרי נאמר עליו גלות מצד הזה, כי שכינתו יתברך עם ישראל, וכאשר יתקבץ העם אל ה' יתברך, כמו בתפילת הציבור, דבר זה נחשב כמו יציאה מן הפיזור אשר ישראל פזורים מבין האומות, והוא נחשב פדיון מבין האומות".

כשעם ישראל מתכנס לתפילה בציבור, הוא זוכה להשראת שכינה גם אם הוא נמצא בעומק הגלות. כשאדם מישראל מתפלל בציבור, בג'רבה, בטוניס, בתימן או במרוקו, בצרפת, באנגליה, בספרד או באמריקה, הוא מרים בכך את דגל ה'ציבור', מביא להשראת שכינה ומקרב את הגאולה.

מעמד התפילה בציבור, הוא למעשה עמידה לפני ה' בבקשה ובציפייה גדולה לשוב ולהקריב את קרבנות הציבור בבית ה'. אנו מכנסים את הציבור כדי שלא תשכח תורת הציבור מעלינו.

"האספו ואגידה לכם"

באחרית ימיו אוסף יעקב אבינו את בניו, שבטי י-ה, ומבקש לברכם כל אחד לפי סוד תפקידו וסגולות אישיותו, וכך נאמר: "וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל בְּנָיו וַיֹּאמֶר הֲאִסְפוּ וְאֶגִּידָה לָכֶם אֶת אֲשֶׁר יִקְרָא אֲתָכֶם בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים"⁵. אומר על כך **הזוהר הקדוש**⁶:

"רבי אבא פתח ואמר: 'פנה אל תפלת הערער ולא בזה את תפלתם'. האי קרא אוקמוה ואקשו ביה חברייא: פנה?! הקשיב מבעי ליה, או שמע, מאי פנה? אלא כל צלותין דעלמא צלותין, וצלותא דיחיד לא עאל קמי מלכא קדישא אלא בחילא תקיפא, דעד לא עאלת ההיא צלותא לאתעטרא בדוכתה אשגח בה קודשא בריך הוא ואסתכי בה ואסתכי בחובי ובזכותיה דההוא בן נשא מה דלא עביד כן בצלותא דסגיאין, דצלותא דסגיאין כמה אינון צלותין דלא מן זכאין אינון ועאלין כלהו קמי קודשא בריך הוא ולא אשגח בחובייהו.

בגין כך פנה אל תפילת הערער מהפך ואסתכי בה, ואסתכי בה במה רעותא אתעביד, ומאן ההוא בן נשא דצלי צלותא דא ומאן אינון עובדי. בגין כך ליבעי ליה לבן נשא דלצלי צלותא בצבורא. מאי טעמא? בגין דלא בזה את תפילתם, אף על גב דלאו כלהו בכוונה ורעותא דלכא"⁷.

⁵ בראשית מט, א.

⁶ זוהר ח"א רלד ע"א.

⁷ תרגום: רבי אבא פתח ואמר, "פנה אל תפלת הערער ולא בזה את תפלתם" (תהלים קב, יח). פסוק זה בארוהו, והתקשו בו החברים: פנה?! הקשיב הנה צריך, או שמע. מה זה פנה? אלא כל תפלות העולם - תפלות ותפלת היחיד לא נכנסת לפני המלך הקדוש אלא בלח חזק. שעד שלא נכנסת אותה תפלה להתעטר במקומה, משגים בה הקדוש ברוך הוא ומסתפל בה, ומסתפל בהטאי ובזכות אותו האדם, מה שאינו עושה כן בתפלת הרבים, שתפלת הרבים כמה הן תפלות שאינן מצדיקים, וכל נכנסות לפני הקדוש ברוך הוא, ולא משגים בהטאייהם.

משום כך פנה אל תפלת הערער, מהפך ומסתפל בה, ומסתפל במה רצון נעשה, ומי אותו האיש שמתפלל תפלה זו ומהם מעשיו. משום כך צריך האדם להתפלל תפלה בצבור. מה הטעם? משום שלא בזה את תפלתם, אף על גב שלא כלם בכוונה ורצון הלב.

⁸ ברכות ח ע"א.

⁹ דרך חיים אבות פ"ב, מ"ד.

¹⁰ מורה נבוכים ג, פרקים יז, יח, נא.

¹¹ ראה רלב"ג מלחמות ה' מאמר רביעי; ספר העיקרים מאמר רביעי, פרק י; ועוד רבים.

¹² כתר יום טוב סימן קעט ואילך, בהוספות; שומר אמונים השגחה פרטית יז ד"ה ועובדא; יהל אור לו, ז; אור התורה פרשת ואתחנן עמ' קצב; פרי הארץ פרשת בא עמ' מט. וראה שו"ת משנה הלכות ח"ז סימנים רפט-רצ.

¹³ ראה שבת קז ע"ב.

¹⁴ ראה אורות הקודש ח"ב תקמט.

¹⁵ ברכות לא ע"א.

רבי אלימלך מליז'נסק, על מעלת השותפות עם הציבור לאור מצוות 'קדושים תהיו' שנאמרה בהקהל, וכה דבריו:

"הרמב"ם כתב בהלכות דעות (ו, א), אם איש הישראלי דר באיזה מקום שיש בו דעות רעות ומנהיגים לא טובים, צריך לברוח מן המקום ההוא, וצריך לילך ממקום למקום וממדינה למדינה עד שיבא למקום תורה ודעות ישרות ומנהיגים טובים - שם יקבע מקום מנוחתו.

ואם אינו מוצא שום מקום אשר ייטיב לו - צריך להתבודד במדברות וביערות כדי שיברח מדעות רעות ומאנשי רָשָׁע. והאמת הוא, שכן צריך האדם לברוח ליערות, ולפרוש עצמו מן הַמִּזְמֵן עִם, כדי שינצל מדעות רעות וממעשים רעים.

אך זאת אינו מועיל אלא להנצל מן הדברים המעכבים עבודת השם יתברך, אבל להשיג הקדושה העליונה - אינו זוכה עד שִׁיִּדְבֹק עֲצֻמוֹ אֶל אֲנָשֵׁי הַשָּׁם - עובדי ה' באמת, ולהשתתף עמם יחד בעבודה רבה, הן בתפילה והן בלימוד התורה, ועיקר המצוות, הכל יהיה בכניסה יחד עם מבקשי ה' - ואז יוכל להשיג הקדושה העליונה. ולפי רוב העם המתקבצין יחד לעסק עבודת ה' - כן שורה עליהם הקדושה העליונה. כמו שאמרו חכמי המשנה (ברכות פ"ז, מ"ג), לפי רוב הקהל כך הן מברכין, כי לפי רוב הקהל - כן משיגים הקדושה העליונה, שִׁיִּבְרַח עִם הַדָּרָת מְלֶךְ (משלי יד, כח). אבל אם האדם ירצה לפרוש עצמו מן הציבור ולהתבודד עצמו להתפלל ביחיד, או לְשׁוֹם עֵיקֶר עֲבוֹדַת ה' הנעשה בכניסה יחד - בלתי אפשר שישגי הקדושה העליונה. ולא עוד, אלא שיוכל לנטות חלילה מרוב גופי תורה אם יתבודד עצמו ויפרוש מן הציבור, כמו שאיתא בגמרא (תענית ז ע"א), על פסוק: 'קָרַב אֶל הַבַּיִת' (ירמיהו נ, לו), ואיתא שם ולא עוד אלא שמתטפשים וכו' - שאי אפשר לשום נברא להיות ביחיד, זולת הבורא יתברך שהוא יחיד ומיוחד. וזהו אחד יחיד - שאינו אפשר לשום נברא להיות ביחיד אלא להבורא יתברך שמו, שהוא אחד יחיד ומיוחד, לכן צריך האדם לרבץ עצמו עם עובדי ה', ולהיות בכניסה יחד עמם לכל עבודת הקודש."

כדי להתרחק מן החטא לפעמים צריך להתנתק מחברה רעה, אך אין זה מספיק, כדי לבנות עולם של קדושה וטהרה צריך גם להתאמץ להתחבר לציבור של עובדי ה', בתפילה, בלימוד תורה ובכל מעשה המצוות. עבודת ה' צריכה להיעשות בחבורה, מתוך דיבוק חברים וחיבור וקישור לכלל הציבור.

עבודת ה' פרטית היא עבודת ה' חסרה, אי אפשר להגיע לדרגות העליונות של הקדושה והטהרה על ידי פרישה מן הציבור, ולכן הציווי על הקדושה, 'קדושים תהיו', ניתן בציבור, "מלמד שנאמרה פרשה זו בהקהל"¹⁹.

האדם צריך להיחלץ ממסגרותיו הפרטיות

בדור של גאולה כוחו של הציבור הולך וגדל, והפרטים מבינים יותר ויותר את תפקידם ושייכותם אל הציבור. התפילה בציבור

אדם מניחו בזוית זו ומוצאו בזוית אחרת, וכל כך למה - מפני כריעות והשתחויות".

"העיון יעקב" שם מבאר מדוע כשהיה רבי עקיבא מתפלל ביחידות, היה מתאמץ יותר בכריעותיו והשתחויותיו. לדבריו, תפילה ביחיד דורשת תעצומות נפש גדולות יותר מתפילה בציבור, כי ליחיד אין כח לפתוח שערי שמים בתפילותיו אלא על ידי התעצמות בתפילה מתוך יגיעה וכוונה גדולה, ואילו תפילת הציבור פותחת שערי שמים מעצם כוחו של הציבור. משמעות הדברים היא, שאפילו תפילת היחיד של רבי עקיבא גדול התנאים, אינה עולה למעלת תפילת הציבור.

תפילה בבית כנסת

מלבד מעלת התפילה בציבור, ישנה מעלה נוספת, והיא שתפילת הציבור תתקיים בבית כנסת, ולא במקום פרטי או ציבורי אחר, וכך כתב רבי ידידיה שמואל טאריקה¹⁶ בחיבורו "בן ידיד"¹⁷ על הרמב"ם:

"ובעניותי נראה לל לפרש דברי רבינו כפשטן, והכי קאמר, תפילת הציבור נשמעת תמיד ואפילו יש בהם חוטאים, דהן אל כביר לא ימאס, לפיכך צריך אדם לשתף עצמו עם הציבור להתפלל עמם ולא יתפלל יחידי באין לו אונס כל זמן שיכול להתפלל עם הציבור, דווקא ביש לו אונס יתפלל ביחיד.

ולעולם אפילו שמתפלל עם הציבור, יזהר להשכים ולהעריב, פירוש כל תפילותיו של בקר וערב לבית הכנסת ולא תפילה עם הציבור בבית, שאין תפילתו של אדם נשמעת בכל עת כשמתפלל עם ציבור אלא כשהיא עם ציבור בבית הכנסת. ויצא לו כן מדחזינן סוגיות דסדרן אהדדי, דבמקום אחד אמרו דתפילת ציבור נשמעת, ובמקום אחר אמרו אין תפילתו של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת, דמשמע הא דציבור חוץ לבית הכנסת אינה נשמעת, ולכן מפרש דלא פליגי, דתפילת הציבור ודאי נשמעת דהן אל כביר לא ימאס' ומי כה' אלקינו בכל קראנו אליו, ואיירי בציבור, אבל לפעמים העוונות גורמים דגם הציבור אינם נשמעים, ועל זה אמרו דאין תפילה נשמעת לעולם בכל עת אלא בבית הכנסת עם הציבור, דאז קדושת בית הכנסת מסייע להיות נשמעת ודאי".

מצוות 'קדושים תהיו' נאמרה בהקהל

בספר "מאור ושמש"¹⁸, הנמנה בין ספרי החסידות החשובים ביותר, כותב רבי קלונימוס קלמן אפשטיין, מבכירי תלמידיו של

¹⁶ רבי ידידיה שמואל טאריקה, נפטר בערך בשנת התקכ"ט - קיבל תורה מפי רבה הגדול של רודוס, רבי משה ישראל, בעל שו"ת "משאת משה". היה ריש מתא דרודוס, אי יוני הממוקם מערבית לטורקיה, בין היבשת היוונית לקפריסין. בימיו היתה רודוס לתל תלפיות ורבים רבים הריצו אליו את שאלותיהם. מלבד חיבורו על הרמב"ם חיבר חיבורים נוספים, ובהם: "חלקו של ידיד" - על הטור, "אמר ידיד" - על סדר זרעים ומועד ו"קידש ידיד" - דרשות למועדים והספדים.

¹⁷ בן ידיד הלכות תפילה ונשיאת כפים ח, א.

¹⁸ מאור ושמש ויקרא ריש פרשת קדושים.

¹⁹ רש"י ויקרא יט, ב.

הרמב"ם כותב שמלחמות ישראל מול הגויים הם בעצם מלחמות על ייחוד ה', לא פחות מזה, "...ומאחר שיכנס בקשרי המלחמה ישען על מקוה ישראל ומושיעו בעת צרה וידע שעל יחוד השם הוא עושה מלחמה וישים נפשו בכפו ולא יירא ולא יפחד ולא יחשוב לא באשתו ולא בבניו אלא ימחה זיכרונם מליבו ויפנה מכל דבר למלחמה..."²¹. כשחייל יוצא למלחמה אסור לו להישאר פרטי, הוא נלחם על ייחוד ה' בעולם.

לפרוץ את גבולות האנוכיות

כשאדם עסוק במילוי הרצונות והשאיפות הפרטיים שלו, הוא נמצא במיצרים. עליו לפרוץ את הגבולות ולהתחבר לציבוריות הישראלית ומתוך כך גם פרטיותו תהיה רעננה ובריאה יותר. כשאדם מבין שהוא חלק מדבר גדול ואיננו פרט קטן וחסר משמעות, הוא מתמלא בכוחות אדירים מלאי חיוניות ושמחת חיים.

יש ספר לילדים בשם "הענק וגנו". מסופר שם על ענק ולו גן יפפה שבו פרחים ריחניים ומבלבלים ועצי אפרסק. ילדי הסביבה נוהגים לפקוד את הגן ולשחק בו בכל יום אחר הצהריים, אחרי שהם חוזרים מבית הספר. כשהענק חוזר אל טירתו ורואה את הילדים משחקים בגנו, הוא צועק עליהם "מה אתם עושים כאן?", והילדים בורחים בבהלה. הוא מחליט לבנות חומה כדי למנוע את כניסתם, ותולה שלט המציין כי מסיגי גבול יענשו. באותה שנה בגנו של הענק שרר חורף קשה במיוחד, ובהגיע האביב באיחור רב, גילה הענק שהילדים נכנסו אל הגן דרך פתח בחומה שבנה, ועל כל עץ יושב ילד, והעצים מבלבלים. רק בפינה המרוחקת ביותר בגן נותר שלג, והענק הבחין בילד קטן שבוכה כי הוא אינו מצליח לטפס על העץ. ליבו של הענק התרכך, הוא הבין כי היה 'אנוכי' והחליט לעזור לילד לטפס על העץ ולהוריד את החומה שבנה. הילדים חששו מהענק וברחו וכשראו כי הענק אינו רשע, רצו בחזרה אל הגן ואתם חזר האביב. עמד הענק והכריז: מעתה, הגן לרשותכם, לא אהיה עוד אנוכי!

כשאדם מעניק משלו לזולתו, הוא מתמלא בסיפוק ושמחה, וכבר אמרו חז"ל: "יותר ממה שהעגל רוצה לינק פרה רוצה להניק"²². בדור של גאולה הנשמות הופכות להיות כלליות יותר. בגלות כל אחד היה עסוק בשלו, ובדור התחיה אנו עסוקים בבניה של עם ומדינה. יתן ה' ונזכה להיחלץ מהמסגרות הפרטיות ולהיות שותפים בתפילת הציבור ובבנין הקומה הרוחנית של כלל בית ישראל.

מזכירה לנו שלוש פעמים ביום מה גדול כוחו של הציבור ומקרבת אותנו לימים שבהם נזכה לשוב ולהקריב תמידים כסדרם ומוספים כהלכתם.

בשנים האחרונות רבנים מחוגים שונים מעודדים לומר את ה'תיקון הכללי' של רבי נחמן מברסלב לתיקון גגם הברית, וחברות ה'תיקון' זוכות לתפוצה רחבה. אך עלינו לזכור שה'תיקון הכללי' באמת לא יכול להסתכם בתיקון של חטאים פרטיים. **"ב'אורת הקודש"**²⁰ כותב מרן הרב קוק:

"האדם צריך להיחלץ תמיד ממסגרותיו הפרטיות, הממלאות את כל מהותו, עד שכל רעיונותיו טובבים תמיד רק על דבר גורלו הפרטי, שזהו מוריד את האדם לעומק הקטנות, ואין קץ ליסורים גשמיים ורוחניים, המסובבים מזה.

אבל צריך שתהיה מחשבתו ורצונו, ויסוד רעיונותיו נתונים להכללות, לכללות הכל, לכללות העולם, לאדם, לכללות ישראל, לכל היקום. ומזה תתבסס אצלו גם הפרטיות שלו בצורה הראויה. וכל מה שהתפיסה הכללית היא יותר חזקה אצלו ככה תגדל שמחתו, וככה יזכה יותר להארת האור האלקי, כי 'שם מלא' חל על עולם מלא, ו'לית שכינתא שריא באתר חסיר', וכיון דבאתר חסיר או פגים לא שריא, איך תשרה באתר שהכל נטול וחסר, ואין שם כי אם נקודה דלה מצערה ואפסית, שהיא הפרטיות האנוכית לבה.

והתביעה הזאת להיות תמיד נתון ביסוד הכללי, ביצורא דלעילא דביה חיי כולא', הוא יסוד נשמת הצדיקים, המתהלכים לפני האלקים, ומתענגים על ה'. והם צריכים להתחזק לדעת את עצמות רצונם, ושלא לעזבו משום מניעה שבעולם, רק תמיד יגדלוהו יקדשוהו ויפארוהו, ויזכו לברכת ה', מיסוד 'בכל מכל כלי'."

כשחיי האדם מושתתים על תבניות פרטיות מוגבלות - הוא חי חיים אנוכיים, חיי קטנות. כשתינוק נולד הוא עסוק אך ורק בעצמו, וככל שהוא גדל הוא יוצר קשר עם סביבתו והקשר הזה הולך ומתרחב. אדם גדול באמת, יש לו השפעה ציבורית רחבה, הוא משמש דוגמה ומופת לציבור וכולם נהנים ממנו עצה ותושיה. בעצותיו המחכימות ובתורתו הגדולה הוא משפיע השפעה רחבה לדורו ולדורות.

לא פעם גם אנשים פשוטים מתגלים כגדולים שבגדולים. עשרות רבות של חיילים, חיילי צה"ל, מאות ואלפים, נכנסים לשדה הקרב ומכריזים: 'טוב למות בעד ארצנו!'. רבים מהם מנותקים מתורה, יש ביניהם כאלה שאין להם שום שייכות לתורה, אבל כשהם נכנסים לשדה הקרב, פתאום מתברר איזו רוח של גדלות מפעמת בקרבם.

²¹ רמב"ם הלכות מלכים ז, טו.

²² פסחים ק"ב ע"א.

²⁰ אורות הקודש ח"ד מוסר הקודש, היסוד הכללי קא.